

Інформаційна довідка щодо розвитку мережі ветеранських просторів у громадах*

***Анотація.** В інформаційній довідці стисло представлено результати аналізу розвитку мережі ветеранських просторів в Україні. Надано інформацію щодо функціонування таких просторів у територіальних громадах.*

***Ключові слова:** мережа ветеранських просторів, територіальна громада, ветерани, державна політика підтримки ветеранів.*

Вступ

Зростання кількості ветеранів війни в Україні у зв'язку з повномасштабним вторгненням Росії на територію України у 2022 році актуалізує питання створення ефективної системи їхньої реінтеграції у цивільне життя та надання відповідної підтримки, зокрема на місцевому рівні. Одним з елементів державної політики щодо підтримки ветеранів війни та їхніх родин є розвиток мережі ветеранських просторів у громадах.

Ветеранські простори функціонують як багатофункціональні центри, де ветерани та члени їхніх сімей можуть отримати: консультації щодо соціальних гарантій, психологічну підтримку, допомогу з працевлаштуванням, юридичні послуги, інформацію щодо права на освіту, соціальний супровід, послуги з підтримки фізичного здоров'я, послуги з професійної перепідготовки, а також інформацію щодо організації культурних, освітніх та спортивних заходів.

Такі центри можуть слугувати своєрідною платформою для реалізації програм перекваліфікації, ветеранського підприємництва та громадських ініціатив.

Створення середовища взаємної підтримки сприяє обміну досвідом між ветеранами, допомагає їм активніше долучатися до суспільного життя громади, що підвищує ефективність державної соціальної політики.

Формування та реалізацію державної політики у сфері підтримки ветеранів здійснює Міністерство у справах ветеранів України¹, яке разом з органами місцевого самоврядування², громадськими організаціями та міжнародними партнерами сприяє створенню інфраструктури підтримки ветеранів.

Основна частина

Міністерство у справах ветеранів України (далі – Мінветеранів) є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері підтримки та реалізації інтересів ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, постраждалих учасників Революції Гідності (далі – ветерани), членів сімей таких осіб і членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України (далі – члени сімей ветеранів).

¹ Положення про Міністерство у справах ветеранів України : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 року № 1175 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2020 року № 276). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1175-2018-%D0%BF#n12>

² Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

Кабінет Міністрів України погодився з ініціативою Мінветеранів і затвердив Порядок реалізації експериментального проекту щодо створення та забезпечення функціонування на території України мережі державних ветеранських просторів³ (далі – Порядок), а також утворив державне некомерційне товариство «Державний ветеранський простір».

Таким чином, розпочато реалізацію експериментального проекту щодо створення та забезпечення функціонування на території України мережі державних ветеранських просторів протягом двох років. Метою згаданого проекту є формування й апробація централізованої моделі організації та координації діяльності мережі державних ветеранських просторів, визначення єдиного стандарту їх функціонування, а також формування оптимального механізму взаємодії між ветеранськими просторами, Міністерством у справах ветеранів України та іншими учасниками проекту.

Уряд дав доручення міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, обласним, районним та Київській міській державним адміністраціям (військовим адміністраціям) щодо сприяння, в межах своїх повноважень, розбудові та функціонуванню мережі державних ветеранських просторів з урахуванням того, що вони повинні бути створені на території кожного району областей, обласного центру та в м. Києві.

Відповідно до Порядку державний ветеранський простір – відокремлений структурний підрозділ товариства без статусу юридичної особи, який функціонує як майданчик для спільної діяльності учасників експериментального проекту, спрямованої на забезпечення комплексної адаптації та реінтеграції ветеранів війни в цивільне життя шляхом надання відвідувачам інформаційно-консультаційної підтримки та послуг. Діяльність мережі ветеранських просторів провадиться з дотриманням єдиних стандартів доступності та якості незалежно від місця їх розташування (пункт 2).

Державне некомерційне товариство «Державний ветеранський простір» належить до сфери управління Мінветеранів, його основним завданням є (Рис. 1):

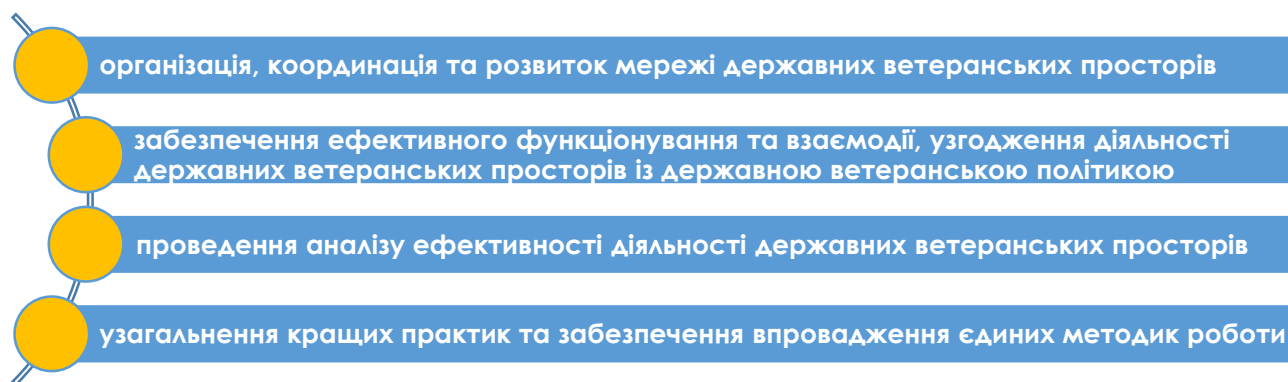

Рис. 1.

³ Порядок реалізації експериментального проекту щодо створення та забезпечення функціонування на території України мережі державних ветеранських просторів : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2025 року № 1560. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-2025-%D0%BF#Text>

Слід зазначити, що відвідувачами державного ветеранського простору є (Рис. 2):

Рис. 2.

Учасниками експериментального проекту є: Державна служба зайнятості; обласні, Київська міська держадміністрації (військові адміністрації); державна установа «Офіс з розвитку підприємництва та експорту»; органи місцевого самоврядування, військові адміністрації населених пунктів (у разі їх утворення); юридичні особи, що належать до сфери управління Мінветеранів, та інші юридичні особи незалежно від форми власності, з якими Державне некомерційне товариство «Державний ветеранський простір» за погодженням Мінветеранів укладено відповідний договір.

За інформацією Мінветеранів, в Україні триває розбудова нової масштабної інфраструктури мережі державних ветеранських просторів. Центри проєктуються спеціально для ветеранів і ветеранок та їхніх родин з урахуванням їхніх запитів і реальних потреб. У 2025 році було розпочато будівництво перших державних ветеранських просторів у семи пілотних населених пунктах: Кривий Ріг, Луцьк, Житомир, Буча, Ужгород, Кременчук та Івано-Франківськ. Це різні регіони держави, тому такий підхід одразу задає масштаб: мережа створюється не точково, а на загальнонаціональному рівні. Кожен простір матиме єдиний зовнішній і внутрішній стиль, а також однакові стандарти якості, комфорту й функціональності незалежно від місця розташування⁴.

Місцеві бюджети отримають державну субвенцію на будівництво та розвиток державних ветеранських просторів – уряд затвердив відповідний порядок та умови фінансування, що дозволить продовжити реалізацію цього проєкту в 2026 році⁵.

Планується, що всі державні ветеранські простори будуть об'єднані єдиним архітектурним стилем. Особливу увагу приділено їх доступності та

⁴ Мережа державних ветеранських просторів: створюємо всеукраїнську систему підтримки нового рівня. Вебсайт Міністерства у справах ветеранів України. URL: <https://mva.gov.ua/prescenter/category/86-novini/merezha-derzhavnih-veteranskih-prostoriv-stvoruemo-vseukrainsku-sistemu-pidtrimki-novogo-rivnya>

⁵ Громади отримають фінансування на створення державних ветеранських просторів. Вебсайт Міністерства у справах ветеранів України. URL: <https://mva.gov.ua/prescenter/category/86-novini/gromadi-otrimaut-finansuvannya-na-stvorennya-derzhavnih-veteranskih-prostoriv>

безпеці. Всі локації мають відповідати безбар'єрним нормам щодо наявності: тактильних та контрастних позначок для людей з порушеннями зору; пандусів, поручнів та кнопок виклику для людей з обмеженою мобільністю; укриттів або доступу до них поблизу; а також щодо можливості облаштування робочих місць для представників державних структур⁶.

Варто наголосити, що перші ветеранські простори в Україні почали функціонувати ще з 2014 року. Професійні стандарти роботи ветеранських просторів були розроблені командою Мінветеранів, лідерів громадських волонтерських і ветеранських організацій спільно з Радою ветеранів. Майже кожний регіон держави має свій ветеранський простір. Наприклад, функціонує Коаліція ветеранських просторів – це об'єднання 26 ветеранських організацій із різних регіонів України⁷. Громадська організація «Простір можливостей» за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» збирила та систематизувала інформацію про кожен такий осередок, створивши перший довідник ветеранських просторів України⁸. У довіднику міститься інформація щодо: місця розташування центрів; контактів відповідальних осіб; напрямів роботи; програм, які центри пропонують ветеранам.

Спектр напрямів діяльності та послуг, які надаються ветеранськими просторами, є досить широким та умовно поділяється на такі блоки (Рис. 3):

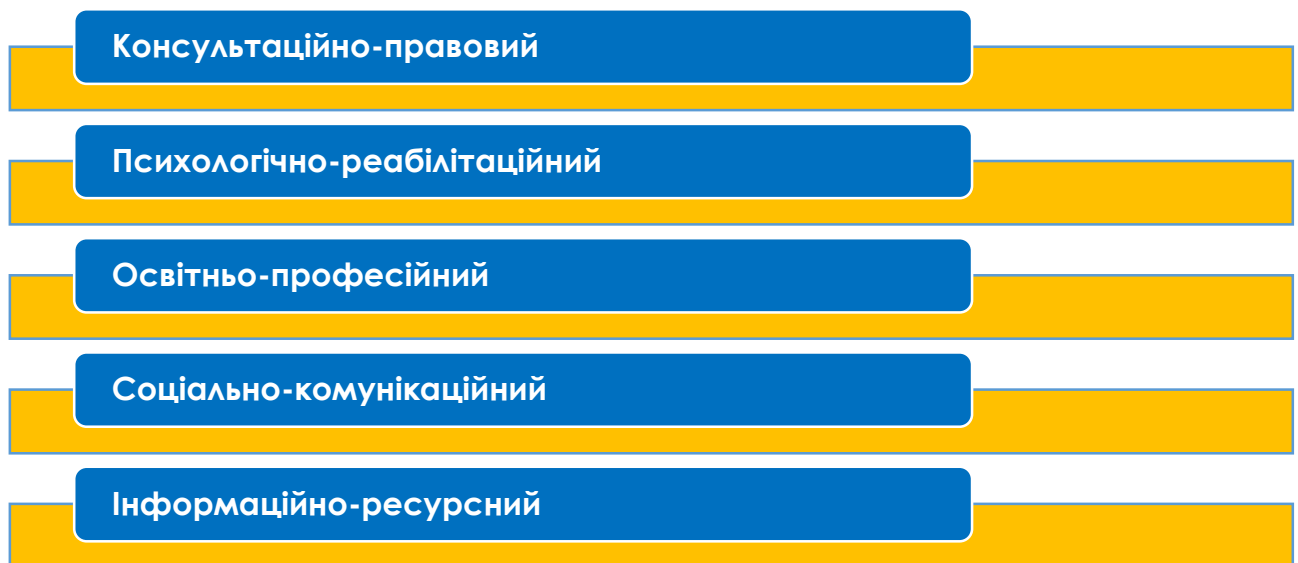

Рис. 3.

Консультаційно-правовий блок спрямований на надання юридичної допомоги, консультацій щодо соціальних гарантій та взаємодії з державними органами.

⁶ Безбар'єрність, доступність, єдині стиль та підхід у роботі: затверджено стандарт для ветеранських просторів. Вебсайт Міністерства у справах ветеранів України. URL: <https://mva.gov.ua/presenter/category/86-novini/bezbarernist-dostupnist-edini-stil-ta-pidhid-u-roboti-zatverdzheno-standart-dlya-veteranskih-prostoriv>

⁷ Контакти ветеранських просторів, які входять у Коаліцію ветеранських просторів. Вебсайт ГО «Простір можливостей», платформа Рестарт. URL: <https://restartukraine.com.ua/#contacts>

⁸ Довідник «Ветеранські простори України». Вебсайт Міжнародного фонду «Відродження». URL: <https://www.irf.ua/publication/dovidnyk-veteranski-prostory-ukrayiny/>

Психологічно-реабілітаційний блок – це реалізація програм відновлення ментального та покращення фізичного здоров'я, зокрема арттерапії у формі надання індивідуальної та / або групової психологічної допомоги. Освітньо-професійний блок сприяє: впровадженню та реалізації освітніх та професійних програм з метою перекваліфікації та професійного навчання; проходженню освітніх курсів і тренінгів; працевлаштуванню. Особлива увага приділяється підтримці ветеранського підприємництва.

Соціально-комунікаційний блок забезпечує: співпрацю учасників експериментального проекту; створення ветеранських спільнот; підтримку родин ветеранів; проведення спільних культурних і спортивних заходів; підтримку громадських ініціатив.

Інформаційно-ресурсний блок ветеранського простору спрямований на поширення інформації та розвиток комунікації (електронні сервіси; бібліотеки та освітні ресурси; комунікаційні платформи тощо).

У 2025 році пройшов міжрегіональний форум, присвячений розвитку ветеранських просторів у громадах, участь у якому взяли представники територіальних громад, ветерани, команда виконавчого та проектного офісів Всеукраїнської Асоціації об'єднаних територіальних громад, експерти шведсько-української Програми Polaris «Підтримка багаторівневого врядування в Україні», за підтримки якої організовано захід.

Учасники заходу ухвалили Резолюцію, у якій закликали: органи місцевого самоврядування активно сприяти розвитку ветеранських просторів, інтегруючи їх у стратегії розвитку громад через створення місцевих програм підтримки ветеранів та їхніх родин; ветеранські організації розробляти довгострокові стратегії розвитку ветеранських просторів; державні органи розробити та впровадити механізми прозорого фінансування ветеранських просторів. Наголошено на важливості залучення приватного сектору через податкові пільги та інші інструменти для підтримки інвестицій у ветеранські проекти⁹.

Висновки

Успішна реалізація державної політики підтримки ветеранів на рівні територіальних громад є важливим інструментом забезпечення соціальної адаптації, психологічної реабілітації та інтеграції ветеранів у цивільне життя.

Ветеранські простори в громадах виступають ключовим елементом локальної ветеранської інфраструктури, забезпечуючи комплексну підтримку ветеранів у сфері психологічної допомоги, юридичного супроводу, соціальної адаптації та професійної реінтеграції.

Функціональна модель ветеранського простору передбачає взаємодію консультативно-правового, психологічно-реабілітаційного, освітньо-професійного, соціально-комунікаційного та інформаційно-ресурсного блоків, що дозволяє забезпечити системний підхід до реалізації потреб ветеранів і членів їхніх родин.

⁹ Відбувся міжрегіональний форум: «Ветеранські простори: Історія. Розвиток. Перспективи». Вебсайт Всеукраїнської Асоціації об'єднаних територіальних громад. URL: <https://hromady.org/vidbuvsya-mizhregionalnij-forum-veteranski-prostori/>

Попри активне впровадження державних програм і створення мережі ветеранських просторів, існують певні виклики, пов'язані, зокрема, із недостатнім фінансуванням, рівнем якості послуг, що надаються ветеранам, членам їхніх сімей, членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членам сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*